

Izdavač
Published by

Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku – HDPL
Ivana Lučića 3, Zagreb, Hrvatska
www.hdpl.hr

Glavni recenzenti
Overall reviewers

Marin Andrijašević
Iskra Likomanova
Svein Mønnesland
Milorad Pupovac

Design ovitka
Cover design

Jagoda Granić

Računalni slog i tisak
Typeset and printed by

Dalmacija-papir, Split

ISBN 978-953-7494-02-5

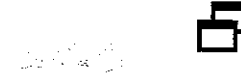
CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 699008.

Copyright © 2009. Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku – HDPL, Zagreb

Sva prava pridržana. / All rights reserved.

Knjiga je tiskana u travnju 2009. / Book printed in April 2009.

Jezična politika i jezična stvarnost

Language Policy and Language Reality

Urednica / Editor

Jagoda Granić

Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku – HDPL

Zagreb, 2009.

Konceptualne metafore u hrvatskoj i ruskoj "političkoj" frazeologiji

Anita Hrnjak

1. UVOD

Posljednja dva desetljeća svjedoci smo velikih političkih promjena i novih, demokratskih kretanja u posttotalitarnim društvima koja svoj odraz nalaze na svim razinama čovjekova života. Sloboda izražavanja u sredstvima masovnog informiranja mijenja jezičnu stvarnost te stvara plodno tlo i izazov za niz novih lingvističkih istraživanja. Jezik svojstven publicističkom funkcionalnom stilu odražava promjene u društvu, pa uz informiranje na važnosti sve više dobiva i ocjena kojom se recipijent upućuje na kritičko propitivanje stvarnosti. Upravo zato publicistički diskurs sve više predstavlja područje primjene spoznaja suvremene kognitivne lingvistike i shvaćanja da u njemu prisutne konceptualne metafore nisu samo sredstvo pomoću kojeg se u jeziku izražavaju čovjekove misli već i odraz načina na koji čovjek percipira svijet oko sebe, pa tako i političku stvarnost.

U ruskoj lingvistici dosta se pisalo o političkom diskursu postsovjetske epohe i njemu svojstvene rasprostranjenosti metaforičke nominacije, a nalazimo i niz radova posvećenih isključivo političkoj metafori (npr. Баранов и Караулов, 1994; Чудинов, 2001) Međutim, u hrvatskoj i ruskoj lingvistici slabo je istražen pragmatički potencijal i stupanj produktivnosti takvih metaforičkih modela u frazeologiji, iako je upravo ona područje jezika najotvorenije metaforizaciji kao univerzalnom svojstvu čovjekova kognitivna ustrojstva. Stoga ćemo prikazati neke od najproduktivnijih konceptualnih metafora na temelju kojih nastaju hrvatski i ruski frazemi kojima se opisuje suvremena politička stvarnost u publicističkom funkcionalnom stilu (više o frazemima u različitim funkcionalnim stilovima v. Mihaljević i Kovačević, 2006). Pri tome se terminom "politička frazeologija" u naslovu ne pokušava ograničiti sfera upotrebe analiziranih frazema isključivo na političko-publicistički diskurs, budući da je riječ o frazemima koje pronalazimo i u različitim drugim kontekstima. Korpus za istraživanje sastojao se od hrvatskih i ruskih frazema pronađenih pomoću mrežnih pretraživača Google (G; www.google.com) i Yandex (Y; www.yandex.ru), te praćenjem tiskanih i mrežnih izdanja hrvatskih i ruskih dnevnih novina i političkih tjednika. S obzirom na njihov izrazito velik broj, u analizi su zastupljeni samo oni

najfrekventniji, kao i primjeri upotrebe samo prototipnih predstavnika pojedinih podskupina analiziranih frazema.

2. NAJPRODUKTIVNIJE KONCEPTUALNE METAFORE

Izuzetno velik broj frazema pronađenih pretraživanjem hrvatskih i ruskih tekstova o političkoj stvarnosti svjedoči o pragmatičkoj namjeri autora da posredstvom frazeologije ocjenjuju, emocionalno djeluju na adresate i potiču na kritičko propitivanje političkog života i političara koji bi trebali djelovati u interesu ljudi. U promatranom korpusu iskristalizirale su se četiri najproduktivnije konceptualne metafore:

- a) **POLITIČKI ŽIVOT JE PREDSTAVA** - npr. *nestajati/nestati (silaziti/sići) sa scene (pozornice), сходити/сойти со сцены* 'prestajati/prestati biti aktivan i važan sudionik čega':
...isticali kao onaj zbog kojega je Мiomir Žužul, vjerojatno tek na neko vrijeme, sišao s glavne političke pozornice (N); Ходорковский давал деньги и Зюганову, и Явлинскому ... Явлинскому - чтобы не сошёл со сцены (B)
- b) **POLITIČKI ŽIVOT JE SPORT** - npr. *dobiti žuti karton, получить жёлтую карточку* 'dobiti zadnje upozorenje prije kažnjavanja':
Тко će u policiji добити жети картон, видјет će се, али је извојсно да će žупанијска државна одвјетница ... повторити истрагу. (G1); Правительство Украины получило жёлтую карточку! (Y)
- c) **POLITIČKI ŽIVOT JE BORBA** - npr. *iskopati ratnu sjekiru, вырыть топор войны* 'započeti ili obnoviti sukob, neprijateljstvo s kim':
Makedonci i Albanci iskopali ratnu sjekiru (JL); Дума предложила Геращенко трубку мира, а он вырыл топор войны, приводя довольно сомнительные с юридической точки зрения аргументы. (B)
- d) **POLITIČKI ŽIVOT JE IGRA** - npr. *otkrivati/otkriti <своје> карте, раскрывать/раскрыть (открывать/открыть) <свои> карты* 'otvoreno iznositi/iznijeti svoje namjere, otvoreno postupati/postupiti, raditi bez skrivenih namjera':
Sever ne očekuje da će Vlada već u ponedjeljak otkritи sve karte. (V); Вчера раскрыла свои карты старейшая политическая партия страны. (АФ)

Upravo ove četiri najproduktivnije metafore svjedoče o političkoj osviještenosti javnosti i kritičkom pristupu političkoj stvarnosti s obzirom na to da se političari

doživljavaju kao glumci koji ulogom prikrivaju svoje prave namjere i nastoje postići što veću popularnost, međusobno se nadmeću s ciljem vlastitog probitka i slave, bore se ne birajući sredstva da dođu do pobjede, čak se i poigravaju s obavezama i odgovornostima koje su uključivanjem u politički život preuzeli (više o frazemima nastalim na temelju konceptualnih metafora navedenih pod b), c) i d) u: Fink, 2001; 2002; 2006).

3. KONCEPTUALNA METAFORA

POLITIČKI ŽIVOT JE PREDSTAVA

Prema učestalosti pojavljivanja i brojnosti frazema u obama jezicima najzastupljenija je konceptualna metafora POLITIČKI ŽIVOT JE PREDSTAVA, pa će ovdje upravo ona biti detaljnije obrađena (opširnije o konceptualnoj metafori ŽIVOT JE KAZALIŠTE u: Hrnjak, 2006). U ovoj skupini objedinjeni su frazemi nekoliko metaforičkih domena – kazališta, kinematografije, glazbene scenske umjetnosti, cirkusa. Sve njih možemo promatrati kao jednu cjelinu s obzirom na to da su svi utemeljeni na slici političke stvarnosti kao nekog oblika predstave namijenjene publici. Upravo zato ova metafora nosi jak negativni pragmatički potencijal i političku stvarnost oslikava kao lažnu, prijetvornu, neiskrenu, namještenu. Neki od analiziranih frazema nisu zabilježeni u postojećim frazeološkim rječnicima hrvatskog i ruskog jezika, budući da se radi o frazemima novijeg datuma ili o svezama riječi koje su zasad još uvijek u procesu frazeologizacije.

❖ POLITIČKI ŽIVOT KAO KAZALIŠTE/FILM

Poistovjećivanje političkog života s kazalištem ili filmom nalazimo u osnovi brojnih frazema hrvatskog i ruskog jezika svojstvenih političko-publicističkom diskursu. U takvom tipu diskursa izuzetno su učestale ustaljene sintagme u kojim se politička stvarnost poistovjećuje s kazalištem, nekim dramskim ili filmskim žanrom, pa govorimo o *političkom teatru* (политический театр), *političkoj drami* (политическая драма), *političkoj komediji* (политическая комедия), *političkoj farsu* (политический фарс), *političkom trileru* (политический триллер), čak i o *političkoj trakavici* (sapunici). Hrvatskoj sintagmi *politička lakrdija* u ruskom jeziku odgovara sintagma *политический балаган* u kojoj se politički život uspoređuje s narodnim vašarskim predstavama.

U velikom broju frazema ove podskupine slika u dubinskoj strukturi frazema povezuje politiku kao sferu djelatnosti s kazališnom scenom: *stupati/stupiti* (penjati se/ porpeti se) *na scenu* (pozornicu), *pojavit/ovati se/pojavit se na sceni* (pozornici), *появляться/ появиться на сцене, выступать/выступить на сцену* 'postajati/postati aktivan i važan

sudionik čega'; *nestajati/nestati* (silaziti/sići) *sa scene* (pozornice), *сходиться/сойти со сцены* 'prestajati/prestati biti aktivan i važan sudionik čega'. U ruskom jeziku kao frazeološka komponenta produktivan je leksem *авансцена* kojim se ukazuje na proscenij, prednji dio scene na koji izlaze glumci u trenutku kada je njihov lik u središtu pozornosti: *выходить/выйти на авансцену* 'postajati/postati istaknuta, važna osoba', *быть на авансцене* 'biti istaknuta, važna osoba', *уходить/уйти с авансцены* 'gubiti/izgubiti na važnosti'. Na ovaj niz frazema značenjski se nadovezuje i nekoliko hrvatskih i ruskih frazema sa semantičkim talogom povezanim s filmskom metaforikom: *biti u prvom planu* 'biti istaknuta, važna osoba', *biti u drugom planu*, *быть на втором плане* 'biti nevažan, nezapažen', *dolaziti/doći* (izbijati/izbiti) u *prvi plan* 'postajati/postati istaknuta, važna osoba', *padati/pasti u drugi plan* 'gubiti/izgubiti na važnosti', *staviti* (potisnuti, gurnuti i sl.) *koga u drugi plan*, *отодвинуть/отодвинуть кого на второй план* 'učiniti koga nevažnim, nezapaženim'.

Mi smo se pojavili na političkoj sceni prvo kao udruza 2000., a potom kao stranka 2002. (JL); U HSS-u ima intelektualaca, ali su potisnuti u drugi plan.(VL); *Ей-то как раз этот кризис, как глоток воздуха – одновременно и возможность вновь выйти на авансцену в своей привычной роли площадного политика, и отличный шанс навсегда отодвинуть Ющенко с его «Нашей Украиной» на второй план.* (Y)

Dijelovi scene ili inscenacije također su produktivni kao frazeološke komponente. Zastor ima funkciju odjeljivanja scene od publike, a njegovo spuštanje označava završetak predstave: *spušta se zastor* (zavjesa) nad čime, *опускается занавес* над чем 'na kraju je što', *zastor je pao* 'gotovo je', *под занавес* 'na samom kraju'. Gotovo isključivo u političko-publicističkom diskursu javlja se frazem *željezna zavjesa* (железный занавес). Njima se ranije označavala zatvorenost granica i onemogućavanje protoka informacija između zemalja istočnog i zapadnog bloka uspostavljenih nakon Drugog svjetskog rata, a u širem smislu njima danas označavamo svaku političku i kulturnu izolaciju uzrokovanu ideološkim razlozima. Etimologiju ovog frazema povezuje s primjenom protupožarnih željeznih zavjesa u kazalištima kraja 17. stoljeća, kad dobiva i preneseno značenje izolacije. (Бирих и sur., 1998, 77). U ruskom jeziku u političkom kontekstu često se susreće iz njega izveden frazem *опускать/опустить железный занавес* <между кем, перед кем, кому> sa značenjem 'izolirati se <od koga> zbog političkih razloga'.

Danas je od ključne važnosti da ne postoji nikakva "željezna zavjesa" između proširene Europske unije i susjednih država u istočnoj i jugoistočnoj Europi... (V); Вчера под занавес очередного заседания бюджетной комиссии премьер запретил входящим в ее состав чиновникам... (И); Диктатор опускает железный занавес: Беларусь закрывается от России. (MH)

Niz frazema hrvatskog i ruskog jezika kao komponentu sadrži imenicu *kulisa*, njezin množinski oblik *kulise* (кулисы) ili pridjevsku komponentu izvedenu od iste imenice. Takvi frazemi utemeljeni su na slici kazališne pozornice i kulisa kao dijela

inscenacije koji dočarava ono što zahtijeva radnja predstave, a prikrija kretanje glumaca i sva ostala događanja vezana uz predstavu koja se odvijaju izvan pogleda gledatelja: *služiti kao kulisa* 'služiti za prikriivanje pravog smisla čega', *stajati iza kulisa*, *стоять за кулисами* 'potajno djelovati', *iza kulisa*, *за кулисами* 'potajno, krijomice', *zakulisne igre*, *закулисные игры* 'tajna, skrivena djelovanja'.

Pitanje je tko stoji iza kulisa izbora za mjesto ravnatelja HRT-a... (VL):...transparentno donošenje odluka temeljni su preduvjet za... i uklanjanje špekulacija o navodnim zakulisnim igrama. (N); За кулисами роспуска Рады (Y); Руководство Молдовы обвинило румынские власти в двуличных и опасных закулисных играх... (МП)

Dio frazema *«за»* podskupine utemeljen je na semantičkom talogu koji povezuje faze kakvog političkog događaja s dijelovima kazališne predstave ili dramskog djela na kojem je ona utemeljena. U hrvatskom su jeziku takvi frazemi *prvi čin* čega 'početak, početna faza čega', *posljednji (zadnji) čin* čega 'završna faza čega', dok su u ruskom njihovi značenjski ekvivalenti frazemi *первый акт* чегo и *последний акт* чегo. Frazemi *bližiti se (približavati se)* epilogu и *близиться (приближаться)* к эпилогу imaju značenje 'približavati se kraju, završnoj fazi', *bližiti se (približavati se)* kulminaciji и *близиться (приближаться)* к кульминации koriste se u značenju 'približavati se najnapetijem trenutku', a *ići (bližiti se, približavati se)* raspletu и *идти (близиться, приближаться)* к развязке imaju značenje 'približavati se razrješenju [ob. o kakvoj napetoj situaciji]'.

...medijsko-politički sukob «Glasa Istre» i vladajućeg IDS-a ovih se dana približava kulminaciji. (V); Украинский кризис близится к развязке (B)

Vrlo su česti u upotrebi frazemi u kojima su političari, političke grupe ili pak čitave države izjednačene s osobama koje su odgovorne za postavljanje kazališne predstave ili uprizorenje filma – scenaristima i redateljima: *u režiji* čijoj, koga [činiti što i sl.], *под режиссерством* чьим, кого [действовать и т.п.], *в постановке* чьей, кого [действовать и т.п.] 'prema čijoj zamisli [činiti što i sl.]', *выступать/выступить в роли режиссера* 'odlučivati/odlučiti o čemu', *по сценарию* čijem, koga [činiti što i sl.], *действовать по сценарию* чьем, кого [действовать и т.п.] 'prema čijim uputama, zamislama [činiti što i sl.]'.

Nakon što je oporba digla galamu, javnost je burno reagirala jer joj je pretvorbenih malverzacija u režiji HDZ-a bilo i previše. (V); Березовский будет действовать по сценарию Ющенко. (MH)

U istoj podskupini nalazimo i frazeme u kojima su politički djelatnici ili grupe čak i cijele države poistovječeni s glumcima, a njihovu važnost u kakvom događaju određuju tipovi uloga koje igraju: *igrati (odigrati) glavnu (važnu, presudnu, ključnu) ulogu* <u čemu>, *играть/сыграть (исполнять/исполнить) главную (важную) роль* <в чѐм>, *играть/сыграть (исполнять/исполнить) роль первого плана* <в чѐм> 'imati važan (ključan, presudan) utjecaj <na što>', *igrati (odigrati, imati) sporednu ulogu* <u

čemu>, *играть/сыграть (исполнять/исполнить) роль второго плана* <в чѐм> 'imati slab utjecaj <na što>', *igrati (odigrati, imati) ulogu statista* <u čemu>, *играть/сыграть (исполнять/исполнить) роль статиста* <в чѐм> 'nemati značajnijeg utjecaja <na što>'; *dodijeljivati/dodijeliti komu ulogu statista, отводиться/отвести кому роль статиста* 'učiniti čiji utjecaj beznačajnim', *igrati (odigrati, imati) epizodnu ulogu* <u čemu>, *играть/сыграть (исполнять/исполнить) эпизодическую роль* <в чѐм> 'imati privremeno važan utjecaj <na što>', *igrati dvostruku ulogu* 'biti dvoličan'. Glavne i sporedne uloge kao i uloge statista nalazimo i u kazališnoj predstavi i u filmu, pa navedene frazeme možemo povezati i s metaforičkom domenom kinematografije. Frazemi *igrati (odigrati, imati) epizodnu ulogu* <u čemu> и *играть/сыграть (исполнять/исполнить) эпизодическую роль* <в чѐм> sa značenjem 'imati privremeno važan utjecaj <na što>' svojim semantičkim talogom upućuju isključivo na domenu kinematografije.

Problem je u tome što je pregovaračima – Beogradu i Prištini – poodavno dodijeljena uloga statista. (V); Pašalićeva supruga u HIS-u je imala epizodnu ulogu... (FT); Dobro je igrao dvostruku ulogu, s jedne strane agent jugoslavenske Udbe, s druge strane predstavljao se kao radikalni hrvatski emigrant u inozemstvu. (G);...гостями на торжествах по реализации тех или иных крупных проектов, а России на них будет отводиться роль статиста. (HB); ...считал, что в «восточном вопросе» он играет хотя и весьма важную, но всё-таки эпизодическую роль. (I)

Budući da su politička događanja u frazemima s kazališnom metaforikom poistovječena s predstavom, nailazimo i na sliku pripremnih radnji potrebnih za njihovo izvođenje: *generalna proba* za što, *генеральная репетиция* за что sa značenjem 'priprema za što'.

U pravaškim su planovima lokalni izbori ipak samo generalna proba za parlamentarne... (FT); можно ли их считать генеральной репетицией выборов в Госдуму? (АФ)

U obama jezika čest je u političko-publicističkom diskursu frazem utemeljen na slici kazališnog postupka svojstvenog antičkoj drami, kojim se nerazrješiv zaplet rješavao presudom ili intervencijom jednog od bogova na način da se jedan od njih u posebnom stroju pojavljivao iznad glumaca. Frazem je podrijetlom iz grčkog jezika, ali je u hrvatskom i ruskom preuzet u obliku u kojem je postojao u latinskom (*deus ex machina*), dok ga u ruskom jeziku nalazimo još i u prilagođenom obliku *дэус экс машина* ili prevedenom na ruski u obliku *Бог из машины* 'osoba ili događaj koji donosi neočekivan rasplet složene situacije'.

Onda se odjednom - deus ex machina - pojavljuje Bandić koji Zagrepčane spašava od štrajkaških neugodnosti s ponudom... (G); Нетрудно догадаться, что роль бога из машины сыграла сила вполне земная, а именно президентская администрация. (Y)

U ruskom jeziku nalazimo i jedan frazem u kojem se političko djelovanje poistovjećuje s vrstom kazališta u kojoj se izvode isključivo monodrame: *театр одного актѐра* sa značenjem 'polje djelatnosti u kojem glavnu riječ ima samo jedna osoba'.

ДДП - типичный театр одного актёра, а в блоке «Родина» много известных личностей, но нет сколько-нибудь дееспособных партийных организаций. (Y)

Osobito visok negativni pragmatički potencijal nose frazemi utemeljeni na predodžbi o političkoj stvarnosti kao lutkarskoj predstavi u kojoj su lutke tek prividno glavni likovi, a ustvari se radi o beživotnim igračkama kojima upravljaju skriveni glumci pomoću konca: *biti čija marioneta, biti igračka na čijem koncu, быть куклой (марионеткой) в чьих руках* 'biti u čijoj vlasti, činiti sve po tuđim zamislima', *držati <sv> konce u <svojim> rukama (u ruci), povlačiti konce, дергать за нитки (верёвочки)* 'imati vlast nad čime, biti gospodar situacije', *uzeti konce u <svoje> ruke* 'preuzeti vlast nad čime'.

Od tada je zamjenik sadašnje gradonačelnice Vlaste Pavić, ali zapravo on i dalje više sve konce. (JL); Афанасьев и Зиолковска просто куклы в руках кровожадных дорвавшихся до власти людей. (MH)

❖ POLITIČKI ŽIVOT KAO GLAZBENO-SCENSKA UMJETNOST

U frazeologiji svojstvenoj političko-publicističkom diskursu produktivna je i usporedba političkog života s glazbeno-scenskom izvedbom. U nizu frazema politički se djelatnici poistovjećuju s dirigentom koji pokretima svoje palice određuje način izvedbe glazbenog djela: *pod dirigentskom palicom* čijom, koga [činiti što i sl.], *под дирижёрскую палочку чью, кого [играть, действовать и т.п.]*, *под управлением дирижёрской палочки чьей, кого [играть, действовать и т.п.]* 'pod čijim rukovodstvom [činiti što i sl.]', *držati dirigentsku palicu, держать дирижёрскую палочку* 'upravljati čime, određivati što', *preuzeti dirigentsku palicu <čiju, od koga>*, *вырвать дирижёрскую палочку из рук <чьих, кому>* 'preuzeti vlast <od koga>'.

Nova Vlada pod dirigentskom palicom Ive Sanadera požurila je s ispunjenjem prvog dijela svojih predizbornih obećanja... (N); Kad ste u politici vaš će stav biti prilagođen stavu onoga tko drži dirigentsku palicu. (FT);... выборы в Азербайджане интересуют и Европу, которая с недавнего времени стала активно вырывать из рук США дирижёрскую палочку, особенно когда дело касается Южного Кавказа. (B);... если обобщить высказывания грузинских политиков, становится очевидно, что Москва держала дирижёрскую палочку. (Y)

Violinu, instrument od izuzetne važnosti za svaki orkestar, nalazimo u semantičkom talogu nekoliko hrvatskih i ruskih frazema koje često nalazimo u političkom kontekstu: *prva violina, первая скрипка* 'važna, istaknuta osoba, osoba koja svime upravlja', *druga violina, вторая скрипка* 'nevažna, zapostavljena osoba', *играть первую скрипку* 'biti važna, istaknuta osoba', *играть вторую скрипку* 'biti nevažna, zapostavljena osoba'.

Makar o tome ne govore u javnosti, haenesovci su spremni biti i druga violina u vladi SDP-a. (JL); Великобритания хочет играть первую скрипку в ЕС. (MT)

❖ POLITIČKI ŽIVOT KAO CIRKUS

I u ruskom i u hrvatskom publicističkom diskursu često se susreće sintagma *politički cirkus* (*политический цирк*), a niz frazema utemeljen je na metafori političkog života kao cirkuske arene. Njihov negativan pragmatički potencijal osobito je naglašen s obzirom na to da je u njima politički život uspoređen s oblikom zabave namijenjenim širokim masama koji se, za razliku od kazališta, smatra lišenim prave umjetničke vrijednosti.

Političari i njihovi postupci povezuju se s opsjenama mađioničara: *izvoditi/izvesti trik (trikove), делать/сделать трюк (трюки, фокусы)* 'činiti/učiniti što s namjerom da se netko zavara skretanjem pozornosti s onog što je bitno', *izvlačiti/izvući zeca iz šešira, вытаскивать/вытащить (доставать/достать) <как (словно) фокусник> зайца из шляпы (цилиндра)* 'činiti/učiniti neočekivani potez u svoju korist'.

...onaj faktor koji će Schroederu pomoći da izvuče još jednog zeca iz šešira i osigura svoj treći mandat. (V); Он считает, что из благородного намерения оппозиции в лице АМН спасти демократию в Молдове Рашка сделал дешёвый политический трюк. (Y)

Zbog neodgovornosti i neozbiljnosti ponašanje političara često se uspoređuje s ponašanjem klauna kojem je cilj zabaviti i nasmijati publiku: *izgravati (glumiti) klauna, вести себя как клоун* 'ponašati se neozbiljno i neodgovorno'.

... na to bi trebao trošiti energiju Ahmadinežad, a ne da svaki dan u medijima izigrava klauna i prkosi svijetu. (JL); Если... депутат Госдумы РФ ведёт себя как клоун, то орган власти, который он представляет, не может считаться серьёзным... (МП)

Vrlo su česti frazemi u dubinskoj strukturi kojih nalazimo predodžbu hodanja po žici: *hodati po žici (užetu), идти (ходить) по канату, балансирать на жичи (уžету), балансировать на канате* 'spretno izbjegavati izjašnjavaње ili opredjeljivanje između dviju strana [političkih ideologija, interesnih grupa i sl.]'.

Izazov je, naravno, hodati po žici između zadovoljavajuće razine autonomije i inzistiranja na punoj nezavisnosti. (N); Леонид Кучма выбрал "многовекторную" внешнюю политику и теперь балансирует на канате между Западом и Востоком. (B)

Težinu koju ponekad imaju političke odluke ilustriraju frazemi u čijem semantičkom talogu nalazimo sliku izvođenja akrobacija na trapezu ili dresiranja divljih životinja: *salto mortale, сальто-мортале* 'neočekivan i riskantan potez', *izvoditi/izvesti salto mortale, делать/сделать сальто-мортале* 'činiti/učiniti neočekivan i riskantan potez', *засовывать/засунуть (совать/сунуть) голову в пасть льва* 'dovoditi se/dovести se u opasan položaj s ciljem izvlačenja iz njega određene koristi'.

Sanader je naglasio da je Račan u petak izveo salto mortale, priznajući da je Hrvatska u krizi, ali ne želeći precizirati tko ju je i nju doveo. (V); Он поможет премьер-министру... сделать сальто-мортале и перейти из Ликуда в Аводу. (VI); Нельзя добровольно засовывать голову в пасть льва: Украина и НАТО. (B)

4. ZAKLJUČAK

Frazeologija u političko-publicističkom diskursu posljednjih desetljeća opće demokratizacije društvenog života doživljava pravi procvat. Riječ je o sredstvu s pomoću kojeg je moguće neizravno, ali s visokim stupnjem izražajnosti, dati ocjenu onoga o čemu se govori, pa frazeologija i konceptualne metafore u njezinoj pozadini postaju ogledalo našeg odnosa prema političkoj stvarnosti. Dvema najproduktivnijim konceptualnim metaforama pokazale su se metafore **POLITIČKI ŽIVOT JE PREDSTAVA** i **POLITIČKI ŽIVOT JE SPORT**. Taj njihov status prilično je lako objasniti. S jedne strane, radi se o metaforama koje su u frazeologiji i jeziku općenito uvijek izrazito produktivne, a s druge strane, radi se o metaforama koje određuju dominantnu pragmatičku namjeru ukazivanja na element prijetvornosti, dvoličnosti i težnje prema slavi, te vlastitom probitku političara. Na taj način svi smo se zajedno odmaknuli od pozicije pasivnog promatrača prema poziciji s koje političku stvarnost propitujemo, kritiziramo i bez cenzure na taj način o njoj i govorimo.

Izvori

Feral Tribune (FT), *Globus*, www.globus.hr (G1), *Jutarnji list*, www.jutarnji.hr (JL), *Nacional*, www.nacional.hr (N), *Večernji list*, www.vecernji.hr (VL), *Vjesnik*, www.vjesnik.hr (V); *Аргументы и факты*, www.aif.ru (АФ), *Ведомости*, www.vedomosti.ru (В), *Известия*, www.izvestia.ru (И), *Московские новости*, www.mn.ru (МН), *Московская правда*, www.mospravda.ru (МП), *Новое время* (НВ)

R eferencije

- FINK, Ž. (2006). *Rat i mir u hrvatskoj frazeologiji*. U: Srdoč-Konestra, I. i Vranić, S. (ur.) *Riječki filološki dani 6*. Rijeka: Filozofski fakultet, 119-131.
- FINK, Ž. (2002). *Sport u frazeologiji*. U: Stolac D. i sur. (ur.) *Primijenjena lingvistika u Hrvatskoj – izazovi na početku XXI. stoljeća*. Zagreb-Rijeka: HDPL, 123-128.
- FINK, Ž. (2001). *Спорт и детские игры как источник фразеологизмов хорватского языка*. U: Котова, М. (ur.) *II славистические чтения*. Санкт-Петербург: Санктпетербургский государственный университет, 92-93.
- HRNJAK, A. (2006). *Konceptualna metafora "Život je kazalište" u hrvatskoj i ruskoj frazeologiji*. U: Стефанский, Е. (ur.) *Концептосфера – дискурс – картина мира*. Самара: Самарская гуманитарная академия, 40-46.

- MENAC, A. i sur. (2003). *Hrvatski frazeološki rječnik*. Zagreb: Naklada Ljevak.
- MIHALJEVIĆ, M. i KOVAČEVIĆ, B. (2006). *Frazemi kroz funkcionalne stilove*. *Jezik*. Vol. 53, 1-15.
- Баранов, А.Н. и Караулов, Ю.Н. (1994). *Словарь русских политических метафор*. Москва: Институт русского языка РАН.
- Берков, В.П. i sur. (2000). *Большой словарь крылатых слов русского языка*. Москва: Русские словари-Астрель-АСТ.
- Бирих, А.К. i sur. (1998). *Словарь русской фразеологии (историко-этимологический справочник)*. Санкт-Петербург: Фолио-Пресс.
- Чудинов, А.П. (2001). *Россия в метафорическом зеркале: когнитивное исследование политической метафоры (1991-2000)*. Екатеринбург: УрГПУ.